

Hulda Pedersens foredrag om husholdning ved Aarhus Universitet

Taler

Hulda Pedersen
Dansk Kvindesamfunds
æresmedlem

Sted

Aarhus Universitet

Omstændigheder

Følgende indledning er taget fra tidsskriftet Kvinden og Samfundet 1949 sammen med selve talen:

Dansk Kvindesamfunds æresmedlem fhv. kommunelærerinde Hulda Pedersen, hvis store fortjeneste det er, at Danmark er blevet blandt de førende nationer på det husholdningsteoretiske område. talte den 19. marts ved afslutningen af husholdningskursus ved Århus universitet.

Hulda Pedersen er medlem af det af undervisningsministeriet nedsatte repræsentantskab, og efter at Hulda Pedersen på repræsentantskabets vegne havde rettet en tak til lærerkræfterne, der har sluttet kreds om specialkurserne i husholdning ved Århus universitet »en undervisning, der er noget ganske nyt og derfor stiller store krav både til tilrettelæggelse og udformning« — fortsatte hun:

AT DENNE undervisning i det hele og store er lykkedes i rigt mål, har jeg fået bekræftet gennem begejstrede udtalelser af kursusedtagere både fra dette fjerde kursushold og fra tidligere.

Når den dag kommer, da vi får bevilling til og tilslutning til, at hvert af de tre parallelle kursus kommer til at strække sig over 10 måneder, således som det hele tiden har været tanken, bliver der endnu større mulighed for at give det, som både kursusledelsen, lærerne og repræsentantskabet ser hen til som målet, og som kursusedtagerne i så høj grad har brug for. At dette også er kursusedtagernes ønsker, har vi tilstrækkelige vidnesbyrd om.

Hvor ofte har det ikke lydt: havde vi bare mere og længere tid. Når vi er allerbedst i gang med den frie undervisning, som vi i så høj grad nyder godt af, når vi har lært vore lærere at kende og forstår dem, når kammeratskabet er på sit højeste — så er det forbi, og vi skal slutte.

Havde vi blot fire måneder til, det ville sige mere end en fordobling af de seks.

Disse udtalelser skal kursusedtagerne have tak for. Men først og fremmest skal De have tak for den interesse og energi, De har lagt for dagen, både når det gjaldt forelæsningsne, laboratoriearbejdet, hjemmearbejdet, rapporterne o. m. a.

Flere af Deres lærere har udtalt, at de husholdningsstuderende var nogle af de mest interesserede og videbegærlige af deres elever, og det siger jo ikke så lidt.

Det er min sikre overbevisning, at de allerfleste af Dem, når De efter endt kursustid genoptager Deres arbejde, vil gøre det med større glæde og dygtighed end tidligere og med større udbytte for Dem selv og Deres elever.

Dette at have fået sin viden og indsigt forøget på det felt, hvor man har sin særlige interesse og dette, at man er blevet hjulpet til på virkningsfuld måde selv at kunne arbejde videre, gør, at ens arbejde løftes op i et højere plan.

Det er et stort og betydningsfuldt arbejde. De vender tilbage til, ikke mindst de af Dem, der fortsætter som lærerinder og konsulenter.

Der tales i alle — såkaldte civiliserede lande — om en hjemmenes krise, og desværre ikke uden grund. Årsagerne er mange, og så vidt jeg kan skønne særlig af åndelig art, men også materielle årsager spiller ind.

Man behøver bare at tænke på de elendige boligforhold, som mange mennesker må lide under, og på hvor vanskeligt det ofte er for mangan en husfader og ofte husmoder med at skaffe de nødvendige midler til livets opretholdelse og hjemmets beståen. Og hvad ville det så ikke betyde både privatøkonomisk og nationaløkonomisk om husmoderen, som forvalter en så væsentlig del af indtægten, blev hjulpet til i endnu højere grad at udnytte de forhåndværende midler på en — både i ernæringsmæssig og økonomisk henseende — endnu bedre måde end hidtil.

Her har kvinderne en mægtig opgave, som hverken kvinderne selv eller landets vise fædre hidtil har forstået værdien af, ellers havde vi forlængst fået de bevillinger, vi havde brug for.

Nej — krig og krisetider måtte der til, inden forståelsen begyndte at vågne.

I det jubilæumsskrift, som udkom i 1925 — i 50-året efter at Københavns Universitet blev åbnet for kvinder fremhæver fysiologen dr. med. Marie Krogh det **meget ejendommelige forhold**, at der indenfor det fag, som ligger kvinder allernærmest, og som mere eller mindre beskæftiger størstedelen af Danmarks kvinder, og som er af så afgørende betydning for hjemmet og slægten, **ikke findes nogen tilrettelagt højere undervisning**, og, siger hun, man tillægger kvinderne et langt større ansvar, end de kan bære, så længe man ikke har givet dem lejlighed til at erhverve den fornødne sagkundskab.

Nogle år senere ansøger Marie Krogh om oprettelse af et lektorat i ernæringslære ved det matematisk-naturvidenskabelige fakultet ved Københavns Universitet — men ansøgningen blev ikke bevilget.

Marie Krogh anerkendte det arbejde, som blev gjort og som stadig gøres på husholdningsseminarierne og Danmarks Lærerhøjskoles skolekøkkenafdeling, men hun så, ligesom disse institutioners ledende kvinder, at vi måtte længere frem.

»Den teoretiske viden er en nødvendig betingelse for virkeligt fremskridt«, hævdede Marie Krogh.

Dette har man erkendt og taget konsekvensen af på mange andre områder, f. eks. handel og teknik, Nærliggende er det her at tænke på Lanbohøjskolen, oprettet allerede 1856. Her gives en videnskabelig begrundet undervisning angående planters og dyrs rette ernæring og pleje. Her gøres et betydeligt forskningsarbejde.

Men når det gælder en højere undervisning angående menneskers rette ernæring og hygiejne — hvad så! — Ja, hvordan gik det med oprettelsen af det ønskede lektorat ernæringslære ved Københavns universitet?

Og hvordan går det ved det unge, moderne universitet i Århus.

Her at gå i enkeltheder ville føre altfor vidt i dag, me det skal *understreges*, at da tanken blev rejst på et af de forberedende møder forud for universitetets

oprettelse, blev den modtaget med megen forståelse af de ledende indenfor det forberende arbejde. Og selv om der var opgaver, der af forskellige grunde først måtte løses, blev sagen aldrig lagt til side, og da universitetsundervisningen i 1933 havde bestået i 5 år, og Dansk Kvindesamfund igen rejste sagen, var det nemt at komme på talefod med universitetets bestyrelse, og forskellige udvalg blev nedsat både fra universitetsside og fra vor side for at arbejde videre med sagen.

Var krigen ikke kommet, havde vi sikkert forlængst været i gang med undervisningen.

Også i undervisningsministeriet var man blevet interesseret, og den første bevilling, der blev givet i 1945 efter kapitulationen, var til driften af Specialkursus i husholdning ved Århus universitet.

Det var det første skridt, og det er det, De, mine damer kursusdeltagere, nu nyder godt af.

Det næste skridt gør vi den dag, vi får den videnskabelige husholdningshøjskole, hvor unge kvinder gennem et 4—5-årigt studium skoles på en sådan måde, at de bliver i stand til at gøre nye fremskridt på de mange felter, som findes indenfor hjemmets og husholdningsarbejdets rammer.

Et af disse felter, der for mig er kommet til at stå som noget meget væsentligt, er det husholdningstekniske.

Megen tid og mange kræfter sætter husmødrene til på dårligt indrettede køkkener, ufuldkomne redskaber, uhensigtsmæssige konserveringsmetoder og meget andet, og det i en tid, da en mere fuldkommen husholdningsteknik er nødvendigere end nogen sinde og det af mange grunde.

Jeg skal nøjes med at nævne tre:

Mangel på huslig arbejdskraft,
Den gifte kvindes noget større deltagelse i erhvervslivet uden for hjemmet,
og sidst, men ikke mindst, nødvendigheden af at hjemmets kvinder frigør tid til at interessere sig for og deltage i tilrettelæggelsen og ledelsen af det arbejde, som

for een à to menneskealdre siden var deres domæne: Omsorgen for vanskeligt stillede børn, syge, fattige og gamle o. m. a. Og ikke blot på disse områder, men på alle menneskelige områder, som kommune og stat lægger ind under sig, er der brug for den kvindelige psyke. Sa vidt som mænd og kvinder er forskellige, og så vidst som det er disse forskellige mænds og kvinders sager, det drejer sig om, må mænd og kvinder stå ved hinandens side og hjælpe hinanden både i nationale og internationale anliggender. Her har mændene altfor længe stået nogenlunde alene, og det er en af grundene til, at det står så ilde til, som det gør. Mange af Dem smiler jo nok over den dristige slutning en forkerte køkkenkniv til verdenssituationen, men noget er der nu om det.

Specialkursus i husholdning har relation til både folkesundhed, økonomi og politik. Det lyder måske lidt overdrevent, men er alligevel sandt og vil blive det — om man kan udtrykke sig sådan — mere og mere jo flere elever her kommer og jo længere, vi får lov at beholde dem.

Og derfor har De, mine damer, som deltagere i dette fjerde kursushold, et stort ansvar. De må gennem Deres arbejde derhjemme og gennem Deres veltalenhed gøre det klart, at her er noget at hente og således sørge for, at De til efteråret hver især bliver afløst af 2—3 andre. Og husk at sige, at man skal melde sig i god tid, helst inden sommerferien.

Lykkeligt er det, at det ikke blot er danske kvinder, men kvinder fra vore nordiske søsterlande, som kan tage denne hilsen med hjem.

Taknemlige var vi, da undervisningsministeriet uden mindste tøven gik med til at talen om nordisk samarbejde på det kulturelle område også her skulle omsættes i handling, og glade er vi for, at vor invitation i så fuldt mål er blevet modtaget trods de store valutavanskeligheder og andre vanskeligheder.

Det er ikke blot af faglig, men også af stor menneskelig betydning, at kvinder fra Island, Norge, Sverige og Finland kan mødes med deres danske søstre og drøfte fælles anliggender, og det giver kursustiden en egen glans, hvad enten det drejer sig om det daglige kammeratskab eller festligt samvær. Det ved jeg, at også det fjerde holds kursusedtagere har erfaret.

Og så til slut kun en personlig bemærkning. For mig, der en årrække har syslet med arbejdet for virkeliggørelsen af drømmen om en højere

husholdningsuddannelse, er det en stor glæde, at vi nu kan se tilbage på fire kursusperioder med ialt 10 kursus med 120 deltagere, og endnu mere glæder det mig, at jeg har grund til at tro, at undervisningen af kloge og erfarne fagfolk er lagt således til rette, at den svarer til sin hensigt og derfor vil vokse i pagt med tidens behov.

Selv duer jeg ikke til stort mere, men jeg ved, at denne sag nu har så mange venner, både mænd og kvinder, som vil tage den tørn, der er nødvendig, ikke blot for at de 10-måneders kursustid skal nås, men også for at den »videnskabelige husholdningshøjskole« kan blive opført, så det videnskabelige husholdningsstudium — afsluttet med kandidateksamen eller magisterkonferens — kan gennemføres således, som det er planlagt i betænkningen af 1942.

Pengene til bygningen har vi for en stor del samlet, resten og driften må staten skyde til.

Det er med stor taknemlighed jeg ser tilbage og takker alle, som har gjort deres del af arbejdet, Landsudvalget, der består af Dansk Kvindesamfund og alle Danmarks husholdningsorganisationer, Universitetssamvirket, Universitetsbestyrelsen, Universitetet, som har stillet laboratorier og andre lokaler til rådighed, og hvorfra vi har så stor en del af vore lærerkræfter, Undervisningsministeriet og ledelsen af og lærerne ved vore specialkursus.

Og taknemlig er jeg for, at jeg fik lov at være med så langt, ligesom jeg glæder mig til, at vi forhåbentlig i en nær fremtid skal nedlægge grundstenen til det kollegium, som de husholdningsstuderende og andre studerende kvinder ved Århus universitet i så høj grad har brug for.

Kilde

Kvinden og Samfundet 1949, s. 56-58

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Anden Verdenskrig, Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hulda-pedersens-foredrag-om-husholdning-ved-aarhus-universitet>